

Svensk Tidskrift

GRUNDAD 1911. NÄTTIDNING FÖR POLITIK, EKONOMI OCH KULTUR.

START REDAKTION OM SVENSK TIDSKRIFT STIFTELSE ARKIVET

FÖRLAGET PRENUMERERA IN ENGLISH

8 MARS 2024

Rainer Zitelmann: Filmtips – Livet bakom Berlinmuren

Idag, när socialistiska idéer återigen vinner popularitet runt om i världen, bör folk komma ihåg det oavsiktliga, storskaligt experiment som bekräftade kapitalismens överlägsenhet över socialismen. Det finns ett ordspråk som säger allt; Om inte ens tyskarna kunde få socialismen att fungera så kan ingen annan göra det. Det socialistiska experimentet skildras nu i filmen *Livet bakom Berlinmuren*, som belönades med "Audience Choice Award for Short Films" på Anthem Film Festival, den största libertarianska filmfestivalen i världen. Se filmen [här](#).

arvidlindmansfond.se

Lindmanfonden utlyser löpande stipendier för skribenter och då särskilt unga skribenter, resestipendier samt bidrag till bokproduktion och utgivning.

Läs mer här.

Tysklands uppdelning i två stater var inte en del av ockupationsmakternas ursprungliga plan, den var ett resultat av det kalla krig som bröt ut mellan Sovjetunionen och de västallierade.

Kommunistpartiet framstod snart som en dominerande politisk kraft i öst. Trots försäkran om att ”det skulle vara fel att påtvinga Tyskland det sovjetiska systemet” var det precis vad som hände under de följande åren. Precis som i Sovjetunionen självt planerades ekonomin i den sovjetockuperade zonen i allt högre grad av regeringstjänstemän.

I motsats till regimens uttalade avsikt att ta över den västtyska ekonomin var konsumtionen per capita i Östtyskland (DDR) i slutet av 1950-talet fortfarande 12 procent lägre än före kriget och 50 procent lägre än Västtysklands konsumtion per capita. Fler och fler människor flydde från det socialistiska öst till det kapitalistiska väst. I augusti 1961 tog den östtyska ledningen det desperata steget att bygga en mur för att hindra fler människor från att ansluta sig till de 2,74 miljoner som redan hade lämnat landet sedan 1949.

I Västtyskland infördes marknadsekonomin av näringsminister Ludwig Erhard, CDU. Den ekonomisk-politiska inriktning som Erhards marknadsekonomiska initiativ stakade ut var mer avgörande för att främja Förbundsrepublikens ”ekonomiska mirakel” än Marshallplanen, som gav stöd till den lidande befolkningen i Europa efter kriget. Av programmets totala volym på 13,1 miljarder US-dollar gick cirka 25 procent till Storbritannien, ytterligare 20 procent till Frankrike och 10 procent vardera till Västtyskland och Italien.

Vid slutet av uppdelningen i Väst- och Östtyskland 1989 ägde 67,8 procent av västtyskarna en bil, jämfört med bara 54,3 procent av östtyskarna. Västtyska bilar – BMW, Mercedes, Volkswagen, etcetera – var av betydligt högre kvalitet än de östtyska Trabant- och Wartburg-modellerna. Och medan de i väst när som helst kunde besöka en bilhandlare för att köpa en bil som tillverkats hemma eller utomlands, fick DDR-medborgare vänta mellan 12,5 och 17 år på sina fordon.

År 1989 ägde 12 procent av östtyskarna en dator, medan andelen var tre gånger högre i Västtyskland (37 procent). I DDR var det bara ett fåtal privilegierade – 16 procent av den totala befolkningen, de flesta av dem offentliganställda och högre tjänstemän – som kunde skryta

med telefoner. I hela Västtyskland låg täckningsgraden på 99,3 procent.

Ingenstans var skillnaden mellan de två ekonomiska systemen mer synlig än på bostadsmarknaden. DDR frös hyrorna, precis som Adolf Hitler hade gjort tidigare. År 1989 värmdes 65 procent av alla lägenheter fortfarande upp med koleldade pannor, 24 procent saknade toalett och 18 procent saknade badrum. Hela 40 procent av flerbostadshusen var allvarligt skadade och 11 procent var helt obeboeliga.

Även på miljöskyddsområdet visar en jämförelse mellan DDR och Västtyskland på kapitalismens överlägsenhet. En av världens största klimatbovar var faktiskt ett land som hade avskaffat kapitalismen – DDR. År 1989 släppte DDR ut mer än tre gånger så mycket koldioxid per BNP-enhet som Västtyskland.

Även om marknadsekonomin i Västtyskland var mycket framgångsrik, övergav landet alltmer Ludwig Erhards politik och staten ingrep mer och mer i ekonomin. Från att ha varit Europas ekonomiska kraftcentrum hade Tyskland i slutet av 1990-talet reducerats till att hamna på efterkälken i den ekonomiska tillväxttabellen. Den stigande arbetslösheten accentuerade behovet av ett snabbt svar på ett problem som den dåvarande förbundskanslern, socialdemokraten Gerhard Schröder, länge hade varit medveten om. Mellan 1999 och 2005 sänktes skattesatsen för den högsta inkomstskatteklassen gradvis från 53 procent till 42 procent och arbetsmarknaden avreglerades. Mer marknad och mindre stat blev snabbt mottot.

Men Tysklands marknadsliberala reformer är nu mer än 20 år gamla. Inga fler reformer genomfördes under Angela Merkels era. Tvärtom. Schröders reformer upphävdes delvis. Och under mantrat att mildra klimatförändringarna förde Merkel en politik som i allt högre grad stärkte statens roll och försvagade marknadens roll. Tysklands nuvarande ekonomiminister, Robert Habeck från De gröna, driver raka motsatsen till Ludwig Erhards politik. Fler och fler statliga regleringar har försatt Tyskland i en svår situation och ligger i dag i botten av OECD:s tillväxttabeller.

Rainer Zitelmann är författare till boken [Förebilder och syndabockar – Synen på rika i Sverige och andra länder](#)